

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๘

ของ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน
อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	๓
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน	๔
การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๒
ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๓
ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลหนองบอน	๑๔
ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองบอน	๒๑

บทนำ

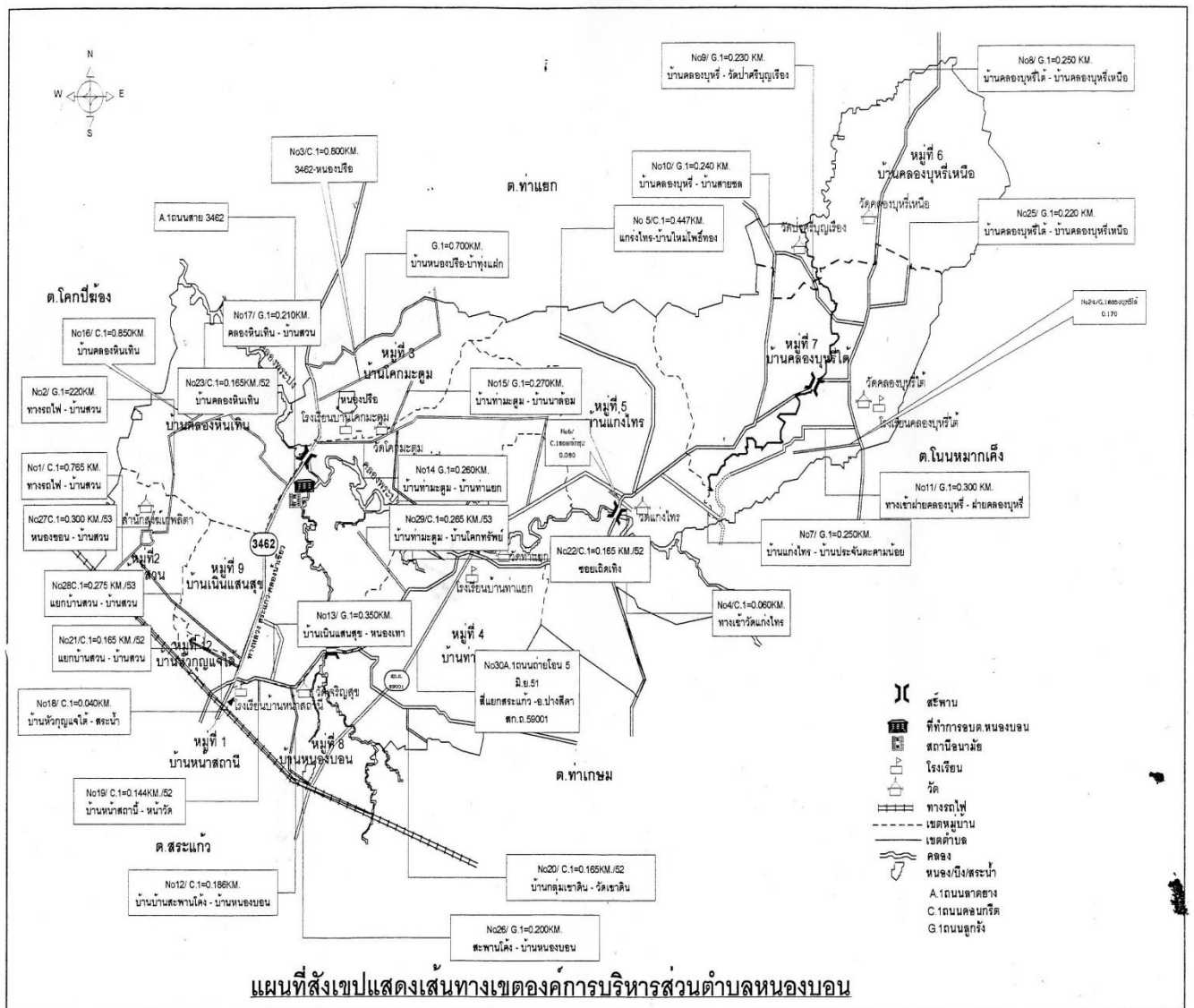
พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ภายใต้บังคับกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เป็นปัจจุบัน และเพื่อสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

๑. ที่ตั้ง

ตำบลหนองบอน ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมืองสระแก้ว มีลักษณะเป็นที่ราบ ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าสงวนเสื่อมโทรม มีลำคลองพระปรังไหลผ่านเหมาะสำหรับที่จะทำการเกษตร เนื่องจากมีน้ำใช้เพียงพอตลอดทั้งปี โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลท่าแยก อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
- ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
- ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลโนนหมากเค็ง อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว
- ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ลักษณะภูมิประเทศ

ในเขตตำบลหนองบอนมีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม สภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายมีพื้นที่บางแห่งมีสภาพเป็นดินทราย ในบางพื้นที่มีสระน้ำสาธารณะขนาดใหญ่และฝายกักเก็บน้ำ สามารถใช้เป็นแหล่งน้ำผลิตประปาสำหรับอุปโภคและเป็นแหล่งน้ำทางการเกษตร รวมทั้งสามารถใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศมีลักษณะร้อนชื้น อากาศเปลี่ยนแปลงไปตามฤดู ซึ่งมี ๓ ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม จะมีอากาศร้อนอบอ้าว โดยเฉพาะเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุด

ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ซึ่งจะนำความชื้นจากทะเลอันดามันพัดผ่านอ่าวไทยเข้าสู่ภาคตะวันออก ทำให้อากาศจะชุ่มชื้น และมีฝนตกชุก

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงของลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทยในช่วงนี้ แต่ในบางปีฤดูหนาวของตำบลหนองบอน อาจล่าช้าไปบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของความกดอากาศสูงจากประเทศจีนซึ่งแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทย ถ้าความกดอากาศสูงจากประเทศจีนแผ่ลงมาช้า อากาศก็จะหนาวเย็นช้า ฤดูหนาวของตำบลหนองบอน อาจจะเริ่มในราวเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป

ลักษณะของดิน

ลักษณะดินของตำบลหนองบอน ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายเหมาะสมกับการทำการเกษตรปลูกพืชไร่ พืชสวน ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา ปาล์ม เป็นต้น

๒. ด้านการเมืองการปกครอง

๑) เขตการปกครอง

ตำบลหนองบอน แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑	บ้านหน้าสถานี	มีเนื้อที่ ๐.๓๙๐ ตารางกิโลเมตรหรือ	๒๔๓.๗๕ ไร่
หมู่ที่ ๒	บ้านสวน	มีเนื้อที่ ๓.๕๐๐ ตารางกิโลเมตรหรือ	๒,๑๘๗.๕๐ ไร่
หมู่ที่ ๓	บ้านโคกมะตูม	มีเนื้อที่ ๕.๙๒๖ ตารางกิโลเมตรหรือ	๓,๗๐๓.๗๕ ไร่
หมู่ที่ ๔	บ้านท่าแยก	มีเนื้อที่ ๑๒.๕๓๖ ตารางกิโลเมตรหรือ	๗,๘๓๕ ไร่
หมู่ที่ ๕	บ้านแก่งไทร	มีเนื้อที่ ๑๔.๕๑๑ ตารางกิโลเมตรหรือ	๙,๐๖๙.๓๗๕ ไร่
หมู่ที่ ๖	บ้านคลองบุรีเหนือ	มีเนื้อที่ ๙.๕๓๔ ตารางกิโลเมตรหรือ	๕,๙๕๘.๗๕ ไร่
หมู่ที่ ๗	บ้านคลองบุรีใต้	มีเนื้อที่ ๑๔.๐๖๖ ตารางกิโลเมตรหรือ	๘,๗๙๑.๒๕ ไร่
หมู่ที่ ๘	บ้านหนองบอน	มีเนื้อที่ ๓.๔๐๐ ตารางกิโลเมตรหรือ	๒,๑๒๕ ไร่
หมู่ที่ ๙	บ้านเนินแสนสุข	มีเนื้อที่ ๓.๔๐๐ ตารางกิโลเมตรหรือ	๒,๑๒๕ ไร่
หมู่ที่ ๑๐	บ้านท่ามะตูม	มีเนื้อที่ ๑๐.๐๐๒ ตารางกิโลเมตรหรือ	๖,๒๕๑.๒๕ ไร่
หมู่ที่ ๑๑	บ้านคลองหินเทิน	มีเนื้อที่ ๗.๙๓๐ ตารางกิโลเมตรหรือ	๔,๙๕๖.๒๕ ไร่
หมู่ที่ ๑๒	บ้านหัวกุญแจใต้	มีเนื้อที่ ๐.๗๕๑ ตารางกิโลเมตรหรือ	๔๖๙.๓๗๕ ไร่
รวม	๑๒ หมู่บ้าน	มีเนื้อที่รวม ๘๘.๓๑๙ ตารางกิโลเมตรหรือ	๕๕,๑๕๙.๓๗ ไร่

๒) การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ มีหน่วยเลือกตั้ง จำนวน ๑๒ หน่วย ดังนี้

หน่วยเลือกตั้งที่ ๑	โรงเรียนบ้านหน้าสถานี	หมู่ที่ ๑ บ้านหน้าสถานี
หน่วยเลือกตั้งที่ ๒	ศาลากลางบ้านสวน	หมู่ที่ ๒ บ้านสวน
หน่วยเลือกตั้งที่ ๓	ศาลากลางบ้านโคกมะตูม	หมู่ที่ ๓ บ้านโคกมะตูม
หน่วยเลือกตั้งที่ ๔	ศาลากลางบ้านท่าแยก	หมู่ที่ ๔ บ้านท่าแยก
หน่วยเลือกตั้งที่ ๕	ศาลาการเปรียญวัดคลองไทร	หมู่ที่ ๕ บ้านแก่งไทร
หน่วยเลือกตั้งที่ ๖	ศาลากลางบ้านคลองบุหรีเหนือ	หมู่ที่ ๖ บ้านคลองบุหรีเหนือ
หน่วยเลือกตั้งที่ ๗	ศาลากลางบ้านคลองบุหรีใต้	หมู่ที่ ๗ บ้านคลองบุหรีใต้
หน่วยเลือกตั้งที่ ๘	ศาลากลางบ้านหนองบอน	หมู่ที่ ๘ บ้านหนองบอน
หน่วยเลือกตั้งที่ ๙	ศาลากลางบ้านเนินแสนสุข	หมู่ที่ ๙ บ้านเนินแสนสุข
หน่วยเลือกตั้งที่ ๑๐	ศาลากลางบ้านท่ามะตูม	หมู่ที่ ๑๐ บ้านท่ามะตูม
หน่วยเลือกตั้งที่ ๑๑	ศาลากลางบ้านคลองหินเทิน	หมู่ที่ ๑๑ บ้านคลองหินเทิน
หน่วยเลือกตั้งที่ ๑๒	ศาลากลางบ้านหัวกุกญแจใต้	หมู่ที่ ๑๒ บ้านหัวกุกญแจใต้

๓. ประชากร

๑) ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
๑	บ้านหน้าสถานี	๒๘๙	๒๘๔	๕๗๓
๒	บ้านสวน	๒๐๖	๒๐๒	๔๐๘
๓	บ้านโคกมะตูม	๑๔๙	๑๓๖	๒๘๕
๔	บ้านท่าแยก	๔๙๘	๔๗๐	๙๖๘
๕	บ้านแก่งไทร	๓๒๘	๓๒๖	๖๕๔
๖	บ้านคลองบุหรีเหนือ	๔๒๘	๓๗๑	๗๙๙
๗	บ้านคลองบุหรีใต้	๓๐๔	๓๒๗	๖๓๑
๘	บ้านหนองบอน	๔๑๗	๔๑๕	๘๓๒
๙	บ้านเนินแสนสุข	๓๘๔	๔๒๑	๘๐๕
๑๐	บ้านท่ามะตูม	๒๙๓	๓๐๗	๖๐๐
๑๑	บ้านคลองหินเทิน	๒๑๔	๒๑๙	๔๓๓
๑๒	บ้านหัวกุกญแจใต้	๒๕๔	๒๔๓	๔๙๗
รวม		๓,๗๖๔	๓,๗๒๑	๗,๔๘๕

ที่มา ข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียน อำเภอเมืองสระแก้ว กรมการปกครอง ณ เดือนกันยายน ๒๕๖๘

๔. สภาพทางสังคม

๑) การศึกษา

ตำบลหนองบอน มีสถานศึกษาตั้งให้บริการแก่ประชาชนในตำบลหนองบอน ประกอบด้วย

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๑ แห่ง มีจำนวนนักเรียน ๒๕ คน
- การศึกษานอกระบบ (กศน. ตำบลหนองบอน) จำนวน ๑ แห่ง
- โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๔ แห่ง ดังนี้

๑. โรงเรียนบ้านหน้าสถานี ให้การบริการด้านการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต ๑ กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ บ้านหน้าสถานี มีจำนวนนักเรียน ๙๘ คน

๒. โรงเรียนบ้านโคกมะตูม ให้การบริการด้านการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต ๑ กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ บ้านโคกมะตูม มีจำนวนนักเรียน ๘๑ คน

๓. โรงเรียนบ้านท่าแยก ให้การบริการด้านการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต ๑ กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ บ้านท่าแยก มีจำนวนนักเรียน ๖๖ คน

๔. โรงเรียนบ้านคลองบุหรี ให้การบริการด้านการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต ๑ กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ บ้านคลองบุหรีใต้ มีจำนวนนักเรียน ๘๖ คน (ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๘)

๒) สาธารณสุข

ในเขตตำบลหนองบอน มีสถานบริการด้านสาธารณสุข ดังนี้

๑. มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๒ แห่ง ประกอบด้วย

๑.๑ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองบุหรี สถานที่ตั้ง หมู่ที่ ๗ บ้านคลองบุหรีใต้

๑.๒ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเนินแสนสุข สถานที่ตั้ง หมู่ที่ ๙ บ้านเนินแสนสุข

ให้บริการเฉพาะผู้ป่วยนอกและบริการงานส่งเสริมสุขภาพแก่ประชาชน และมีอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลหนองบอน

๒. มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) จำนวน ๑๒ แห่ง

๓) อาชญากรรม

-

๔) ยาเสพติด

เนื่องจากยังคงมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษภายในตำบล จึงมีการเฝ้าระวังและปราบปราม อย่างเข้มงวด ต่อเนื่อง และส่งเสริมสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดที่แพร่ระบาดแก่เด็ก เยาวชน และประชาชน ตำบลหนองบอน ปัญหายาเสพติดมีพื้นที่เฝ้าระวังทุกหมู่บ้าน จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน

๕) การสังคมสงเคราะห์

- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ได้ดำเนินการด้านสังคมสงเคราะห์ ดังนี้
- ดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ป่วยเอดส์
 - รับลงทะเบียนรับเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ป่วยเอดส์
 - รับลงทะเบียนและประสานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด
 - ประสานและให้คำแนะนำการทำบัตรคนพิการ
 - ประสานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระแก้วเพื่อประสานให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการก่อสร้างหรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้สูงอายุ/ผู้พิการ
 - ประสานและให้คำแนะนำขอรับเงินสงเคราะห์ และรับรองผู้รับผิดชอบในการจัดการศพผู้สูงอายุตามประเพณี

๕. ระบบบริการพื้นฐาน

๑) การคมนาคมขนส่ง

มีถนนลาดยางแอสฟัลท์ติก ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก และถนนลูกรัง

หมู่ที่	จำนวน สายทางรวม (สาย)	ถนนลาดยาง แอสฟัลท์ติก (สาย)	ถนนคอนกรีต เสริมเหล็ก (สาย)	ถนนลูกรัง (สาย)	ทางล่ำลอง (สาย)
หมู่ที่ ๑ บ้านหน้าสถานี	๖		๖		
หมู่ที่ ๒ บ้านสวน	๑๐		๙	๑	
หมู่ที่ ๓ บ้านโคกมะตูม	๗		๕	๒	
หมู่ที่ ๔ บ้านท่าแยก	๑๐	๑	๗	๒	
หมู่ที่ ๕ บ้านแก่งไทร	๗		๖	๑	
หมู่ที่ ๖ บ้านคลองบุหรีเหนือ	๓		๑	๒	
หมู่ที่ ๗ บ้านคลองบุหรีใต้	๔		๒	๒	
หมู่ที่ ๘ บ้านหนองบอน	๙		๕	๔	
หมู่ที่ ๙ บ้านเนินแสนสุข	๘		๖	๒	
หมู่ที่ ๑๐ บ้านท่ามะตูม	๘		๕	๓	
หมู่ที่ ๑๑ บ้านคลองหินเทิน	๓		๒	๑	
หมู่ที่ ๑๒ บ้านหัวกุญแจใต้	๗		๕	๒	
รวม	๘๒	๑	๕๙	๒๒	
ถนนเชื่อมระหว่างตำบล		๕	-	๙	
ถนนในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น		๔	-	-	

ที่มา ข้อมูลจากกองช่าง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ณ กันยายน ๒๕๖๘

๒) การประปา

๑. ตำบลหนองบอน มีระบบประปาหมู่บ้านที่ให้บริการประชาชน จำนวน ๑๙ แห่ง ประกอบด้วย

หมู่ที่	สถานที่ตั้ง	ประเภทระบบประปา
หมู่ที่ ๒ บ้านสวน	มีจำนวน ๒ แห่ง ๑. บริเวณบ้านผู้ใหญ่กำพล ๒. บริเวณสามแยกวัดแน่นดีสันติธรรม	๑. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง ๒. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง
หมู่ที่ ๓ บ้านโคกมะตูม	มีจำนวน ๒ แห่ง ๑. บริเวณศาลากลางบ้าน หมู่ที่ ๓ ๒. กลุ่มบ้านนาล้อม	๑. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง ๒. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง
หมู่ที่ ๔ บ้านท่าแยก	มีจำนวน ๒ แห่ง ๑. บริเวณศาลากลางบ้าน หมู่ที่ ๔ ๒. กลุ่มบ้านเขาหิน	๑. ระบบประปาผิวดินขนาดใหญ่ ๒. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง
หมู่ที่ ๕ บ้านแก่งไทร	มีจำนวน ๑ แห่ง ๑. บริเวณวัดคลองไทร	๑. ระบบประปาผิวดินขนาดใหญ่
หมู่ที่ ๖ บ้านคลองบุหรีเหนือ	มีจำนวน ๔ แห่ง ๑. กลุ่มบ้านป่าศรีบุญเรือง ๒. กลุ่มบ้านโป่งดาวเรือง ๓. บริเวณวัดคลองบุหรีเหนือ ๔. บริเวณที่ดิน ส.อบต.ณพัฒนา	๑. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง ๒. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง ๓. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง ๔. ระบบประปาผิวดินขนาดกลาง
หมู่ที่ ๗ บ้านคลองบุหรีใต้	มีจำนวน ๕ แห่ง ๑. กลุ่มบ้านคลองทรัพย์ ๒. บริเวณหลังศาลากลางบ้านหมู่ที่ ๗ ๓. บริเวณซอยประปา	๑. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง ๒. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง ๓. ระบบประปาผิวดินขนาดใหญ่
หมู่ที่ ๘ บ้านเนินแสนสุข	มีจำนวน ๑ แห่ง ๑. กลุ่มบ้านหนองเทา	๑. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง
หมู่ที่ ๑๐ บ้านท่ามะตูม	มีจำนวน ๓ แห่ง ๑. บริเวณศาลากลางบ้าน หมู่ที่ ๑๐ ๒. บริเวณตรงข้ามบ้านนายทองคำ ๓. กลุ่มบ้านโคกทรัพย์	๑. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง ๒. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง ๓. ระบบประปาบาดาลขนาดเล็ก
หมู่ที่ ๑๑ บ้านคลองหินเทิน	มีจำนวน ๒ แห่ง ๑. บริเวณข้างบ้านผู้ใหญ่ทองคำ ๒. บริเวณข้างบ้านนายธนวัฒน์ หินโตน	๑. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง ๒. ระบบประปาบาดาลขนาดกลาง

๒. ใช้ระบบประปาภูมิภาค จำนวน ๔ หมู่บ้าน ได้แก่

- หมู่ที่ ๑ บ้านหน้าสถานี
- หมู่ที่ ๘ บ้านหนองบอน
- หมู่ที่ ๙ บ้านเนินแสนสุข
- หมู่ที่ ๑๒ บ้านหัวกุญแจใต้

๓) โทรศัพท์

- ปัจจุบันทุกหมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่

๔) ระบบโลจิสติกส์ (Logistics) หรือการขนส่ง

-

๖. ระบบเศรษฐกิจ

๑) การเกษตร

ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ไร่มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชผัก ผลไม้ เป็นต้น

๒) การปศุสัตว์

สถานที่เลี้ยงสุกร จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่

- ฟาร์มโคกมะตูม ซีพีเอฟ
- ขวัญฟาร์ม
- กำพลฟาร์ม
- ฟาร์มจำรัส
- กำนันฟาร์ม

สถานที่เลี้ยงไก่ จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่

- สมคิดฟาร์ม
- ทองเข้าฟาร์ม
- รุ่งฟาร์ม
- เจริญฟาร์ม
- คำพาฟาร์ม

สถานที่เลี้ยงเป็ด จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่

- บริษัททิวลิป เมก้าฟาร์ม

๓) การบริการ

- โรงแรม	จำนวน - แห่ง
- รีสอร์ท	จำนวน - แห่ง
- ห้องเช่า/ บ้านเช่า	จำนวน ๒๒ แห่ง
- บริการร้านทำผม/ ตัดผม/ เสริมสวย	จำนวน ๒ แห่ง
- ปั้มน้ำมัน (แบบหัวจ่าย)	จำนวน ๒ แห่ง
- จำหน่ายน้ำมัน (ปั้มตลอด)	จำนวน ๔ แห่ง
- โรงสีข้าวขนาดเล็ก	จำนวน ๒ แห่ง

๔) การท่องเที่ยว

- สะพานแขวนฝายน้ำล้นบ้านท่ามะตูม
- สถานที่บำเพ็ญเพียรรู้แจ้งจิตเดิมแท้ (เกพลิตาโพธิวิหาร)
- ศาลเจ้าพ่อห้วยใหญ่
- ล่องแพลำคลองพระปรัง
- ศูนย์ชุมชนของสมาชิกเพื่อการเรียนรู้

๕) การพาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

การพาณิชย์

- ร้านค้า/ ร้านอาหาร/ สถานประกอบการเชิงพาณิชย์ ๕๒ แห่ง
- ร้านสะสมเศษสิ่งวัสดุเหลือใช้ ๒ แห่ง
- ร้าน/ อู่ซ่อมรถ ๑๔ แห่ง

๖) แรงงาน

ประชาชนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๘๐ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ไร่มั่นสำปะหลัง ปลูกอ้อย ทำนา ปลูกยูคาลิปตัส ปลูกยางพารา เป็นต้น ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพส่วนตัว รับราชการ และรับจ้างทั่วไป

๗. ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

๑) การนับถือศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ โดยมีข้อมูลทางศาสนสถาน ดังนี้

- มีวัดจำนวน ๑๐ วัด โดยมีอุโบสถ จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่

๑. วัดเนนตีสันติธรรม	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๒ บ้านสวน
๒. วัดท่าแยก	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๔ บ้านท่าแยก
๓. วัดเนินเขาดิน (กลุ่มบ้านเขาดิน)	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๔ บ้านท่าแยก
๔. วัดคลองไทร	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๕ บ้านแก่งไทร
๕. วัดคลองบุรีเหนือ	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๖ บ้านคลองบุรีเหนือ
๖. วัดป่าศรีบุญเรือง (กลุ่มบ้านป่าศรีบุญเรือง)	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๖ บ้านคลองบุรีเหนือ
๗. วัดคลองบุรีใต้	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๗ บ้านคลองบุรีใต้
๘. วัดเจริญสุข (หนองบอน)	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๘ บ้านหนองบอน
๙. วัดท่ามะตูม	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑๐ บ้านท่ามะตูม
๑๐. วัดโคกมะตูม (กลุ่มบ้านโคกทรัพย์)	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑๐ บ้านท่ามะตูม

- มีสำนักสงฆ์ จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่

๑. เกพลิตาโพธิวิหาร หลวงพ่อพระโลกธาตุนฤคชาด ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๒ บ้านสวน

๒) ประเพณีและงานประจำปี

- ◆ ช่วงเดือนเมษายน ประเพณีสงกรานต์
 - งานแห่พระเพื่อสงน้ำพระและสงน้ำผู้สูงอายุ ทุกหมู่บ้าน จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน
 - งานแห่เจ้าพ่อห้วยใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวตำบลหนองบอนให้ความเคารพนับถือ
- ◆ ช่วงเดือนพฤศจิกายน ประเพณีวันลอยกระทง ทุกหมู่บ้าน จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน
- ◆ ช่วงเดือนกรกฎาคม ประเพณีวันเข้าพรรษา
- ◆ ช่วงเดือนตุลาคม ประเพณีวันออกพรรษา
- ◆ ประเพณีบุญผะเหวดเทศน์มหาชาติร่วมกับจังหวัดสระแก้ว
- ◆ เทศกาลดูผีเสื้อปางสีดาร่วมกับจังหวัดสระแก้ว

๓) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

ภาษาถิ่น คือ ภาษาอีสานและภาษากลาง

การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆต่อไป

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ซึ่งเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่างๆกันดังนี้

๑. กรมวิชาการ (๒๕๓๘)ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าเป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการสังเกตรวบรวมวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่องความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆอาจกล่าวได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหาการจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

๒. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่าเป็นองค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ปรุงแต่งและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

๓. สามารถจันทร์สุรย์(๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาเป็นสติปัญญาเป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้างทั้งลึกที่ชาวบ้านสามารถคิดเองทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

จากความหมายดังกล่าวอาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงองค์ความรู้หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนได้แนวทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมเป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไปถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิด โดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต กับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งออกเป็น ๘ สาขา/ด้าน ดังนี้

สาขาที่ ๑ ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น

สาขาที่ ๒ ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือ และอุปกรณ์อย่างง่าย โดยใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

สาขาที่ ๓ ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่าง จากยางพารา เป็นต้น

สาขาที่ ๔ ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร), การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอตำแยของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแด) เป็นต้น

สาขาที่ ๕ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแมวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

สาขาที่ ๖ ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม, ประติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว, ลำตัด, ลิเก, หมอลำ, โนรา เป็นต้น

สาขาที่ ๗ ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ, ภาษาถิ่น, หนังสือ, ตำรา, ตำรับอาหาร, งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง. เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

สาขาที่ ๘ ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลหนองบอน

ประเพณีบุญมหาชาติ

บุญแห่แหวดหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าบุญมหาชาติเป็นประเพณีบุญตามฮีตสิบสองของชาวอีสานจะมีการเทศน์มหาชาติซึ่งถือว่าเป็นงานอันศักดิ์สิทธิ์ผู้ใดฟังเทศน์มหาชาติจบภายในวันเดียวและบำเพ็ญคุณงามความดีจะได้านิสงส์ไปเกิดในภพหน้า

ประเพณีวันสงกรานต์

สงกรานต์หมายถึงการส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่คือตั้งแต่ ๑๓ - ๑๕ เมษายนแต่เดิมวันขึ้นปีใหม่ไทยคือวันเริ่มปีปฏิทินของไทยจนถึง พ.ศ. ๒๔๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายนเป็นวันขึ้นปีใหม่จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๓

ประเพณีวันเข้าพรรษา

"เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝน พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า "ปฐมาสนี" หรือ "ปฐมาสนี" หรือ "ปฐมาสนี"

ประเพณีวันออกพรรษา

วันออกพรรษาตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า“วันปวารณา” หรือ “วันมหาปวารณา” คือวันที่พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็นได้ฟังหรือสงสัยในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหากรฐิน

ประเพณีบุญมหากรฐินกฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะเวลาสั้นมีเพียง ๑ เดือน คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลาเรียกว่า กฐินกาล คือระยะเวลา ทอดกฐิน หรือ เทศกาลทอดกฐิน

ประเพณีบุญข้าวประดับดิน

ประเพณีบุญข้าวประดับดินในวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือนเก้า ชาวไทยอีสานจะมีงานบุญสำคัญเกิดขึ้นงานหนึ่ง งานบุญเดือนเก้า ซึ่งจะตรงกับเดือนสิงหาคมของทุกปี โดยจะนำข้าวปลาอาหาร ของคาว ฯลฯ แบ่งมาอย่างละเล็ก อย่างละน้อย ห่อใบตองเป็นห่อเล็กๆ นำไปวางไว้ตามโคนไม้ใหญ่หรือตามพื้นดินรอบๆเจดีย์หรือโบสถ์เพื่ออุทิศกุศลให้แก่ปู่ย่าตายายญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว

ประเพณีบุญบั้งไฟ

ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นหนึ่งในฮีตสิบสองเดือนของชาวไทยอีสาน นิยมทำกันในเดือน ๖ หรือเดือน๗ อันเป็นช่วงฤดูฝนเข้าสู่การทำนา ตกกล้า หว่าน ไถ เพื่อเป็นการบูชาเทพยดาอารักษ์หลักบ้านหลักเมืองและบูชาพญาแถนขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล โดยมีความเชื่อว่าเมื่อจัดงานนี้แล้วเทพยดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจะดลบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์

ทะเบียนประชาชนชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองบอนอำเภอเมืองสระแก้วจังหวัดสระแก้ว

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้าน/สาขา	หมายเหตุ
๑	นางสำลี อุ่นใจ	หมู่ ๑ บ้านหน้าสถานี	หัตถกรรม/ไม้กวาดดอกหญ้า	
๒	นายประสิทธิ์ กลิ่นเซเม	หมู่ ๒ บ้านสวน	หัตถกรรม/ไม้กวาดดอกหญ้า,ทางมะพร้าว	
๓	นายสมบูรณ์ พิกุล	หมู่ ๓ บ้านโคกมะตูม	เกษตรกรรม/เกษตรแบบผสมผสาน	
๔	นางสาวโชติกา ดาเผือก	หมู่ ๓ บ้านโคกมะตูม	การแพทย์ไทย/หัตถเวชกรรมไทย	
๕	นายปรีชา บัวอ้นันต์	หมู่ ๔ บ้านท่าแยก	เกษตรกรรม/เกษตรแบบผสมผสาน	
๖	นางระวีวัลย์ ท้าววัลย์	หมู่ ๔ บ้านท่าแยก	การแพทย์ไทย/นวดแผนไทย	
๗	นายมีชัย คนโทเงิน	หมู่ ๔ บ้านท่าแยก	ศาสนา/ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	
๘	นางเจียมจักร์ เจริญดง	หมู่ ๖ บ้านคลองบุหรีเหนือ	หัตถกรรม/ไม้กวาดทางมะพร้าว	
๙	นางบุญสวน บุญชู	หมู่ ๖ บ้านคลองบุหรีเหนือ	หัตถกรรม/ไผหญ้า	
๑๐	นางบุญรอด พิมพ์ศิริ	หมู่ ๖ บ้านคลองบุหรีเหนือ	ด้านอื่นๆ/ด้านความเชื่อการจัดการศพ	
๑๑	นายเสมอ อ่ำศรี	หมู่ ๗ บ้านคลองบุหรีใต้	การแพทย์ไทย/สมุนไพร	
๑๒	นางสาววัชรภรณ์ กลางหน	หมู่ ๘ บ้านหนองบอน	หัตถกรรม/บายศรี	
๑๓	นายอำนวย อาดาตาแทน	หมู่ ๙ บ้านเนินแสนสุข	อุตสาหกรรม/เฟอร์นิเจอร์	
๑๔	นางพานิช อุปก้าว	หมู่ ๑๒ บ้านหัวกุญแจใต้	หัตถกรรม/จักสาน	

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองบอน
หัตถกรรม - ไม้กวาด

เกษตรกรรม - เศรษฐกิจพอเพียง

หัตถกรรม - บายศรี

เกษตรกรรม - เกษตรอินทรีย์

การจัดการ - กลุ่มวิสาหกิจชุมชน (จักสาน)

ศาสนา - ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

